

Kapitel 6. Søn- og helligdagsfrihed.

Til § 36.

Til stk. 1. At holde fri fra arbejdet på folkekirkens søn- og helligdage er en dybt rodfæstet sædvane i befolkningen. Ud fra sociale, sundhedsmæssige, religiøse, pædagogiske og almenmenneskelige synspunkter må sådanne regelmæssigt tilbagevendende fridage anses for et gode af høj værdi, som det er rimeligt, at lovgivningen værner om. De forskellige staters lovgivning indeholder da også regler herom, ligesom den internationale arbejdskonference i Genève i 1921 vedtog en konvention om en ugentlig hviledag i industrielle virksomheder. Ifølge denne konvention, der er ratificeret af Danmark, skal hviledagen så vidt muligt falde på de dage, der ifølge det enkelte lands tradition eller sædvane er fastsat som hviledage, d. v. s. i kristne lande søndagen. Samtidig vedtog konferencen en henstilling om en ugentlig hviledag i handelsvirksomheder.

Dansk lovgivning indeholder en række bestemmelser, der værner om friheden på søn- og helligdage eller tilsikrer en fridag på en anden af ugens dage. Disse bestemmelser går imidlertid kun i begrænset omfang ud på direkte at forbyde virksomhederne at arbejde på disse dage. Sådant forbud er kun givet for de under hele fabrikløven inddragne virksomheder, idet fabrikløvens § 26 bestemmer, at „i virksomheder under arbejds- og fabriktilsynet skal alt arbejde standse på folkekirkens helligdage“. Bageriloven af 9. juni 1920 § 7 fastsætter, at der hver uge skal tilstås enhver arbejder, der beskæftiges i de under loven hørende virksomheder, en samlet arbejdsfrihed af mindst 24 timer, og § 6 i loven af 18. april 1925 om børns og unge menneskers arbejde tilsikrer ligeledes unge mennesker under 18 år, der arbejder i erhvervsvirksomheder, bortset fra land- og skovbrug (herunder gartneri), søfart og fiskeri, et samlet ugentligt fridøgn, der kun undtagelsesvis må falde på andre dage end folkekirkens søn- og helligdage.

Lukkeloven, lovbekendtgørelse nr. 204 af 20. maj 1933, og lov af 7. april 1936 om offentlig fred på folkekirkens helligdage bidrager, delvis ad indirekte vej, til at hindre arbejde på søn- og helligdage.

I de anførte love gives der en række undtagelsesbestemmelser. Men meget arbejde, der ikke omfattes af disse undtagelsesbestemmelser, vil uden at komme i strid med lovene kunne foregå på søn- og helligdage, idet der intet er til hinder for, at virksomhederne kan lade arbejde udføre bag den lukkede butiksdør eller f. eks. på en

byggeplads, hvor arbejdet kan foregå uden at forstyrre helligdagens fred.

Det må anses for mest rationelt at lade et i lighed med den gældende fabrikløvs § 26 affattet påbud om, at alt arbejde skal ophøre på folkekirkens søn- og helligdage, gælde for alle de af arbejderbeskyttelseslovens arbejdstidsregler omfattede virksomheder, og ikke blot for de virksomheder, der har været omfattet af fabrikløven.

Under hensyn hertil foreslås det i § 36, stk. 1, at det i alle de af afsnit III omfattede virksomheder skal være forbudt at udføre arbejde på søn- og helligdage inden for visse klokkeslet, hvorom nærmere nedenfor. Man opnår herved i hovedsagen at stille alle arbejdere (medhjælpere) ens i den heromhandlede henseende, selvom de undtagelser, der nødvendigvis må gøres fra denne hovedregel, og som må tilpasses efter de forskellige erhvervs forhold, vil medføre nogen uensartethed. De forskelligheder, der herved opstår, vil dog atter i det væsentlige udlignes derved, at alle de pågældende arbejdere kommer ind under reglen i forslaget § 38 om, at der som erstatning for den fritid, der mistes i henhold til undtagelserne, skal gives dem tilsvarende anden fritid.

Med hensyn til varigheden af hviletiden gøres der i udkastet forskel på søndage og andre helligdage.

Hvad angår søndagsfritiden kan henvises til, at Danmark som nævnt har ratificeret den af den internationale arbejdskonference i Genève i 1921 vedtagne konvention om en ugentlig hviledag i industrielle virksomheder. Da denne konvention kræver en ugentlig hviltid af mindst 24 på hinanden følgende timer, vil dette være det mindste timetal, der kan fastsættes i loven for industriens vedkommende.

Samtidig med behandlingen af spørgsmålet om søndagsfriheden rejste det internationale arbejdsbureau imidlertid i et udsendt spørgeskema spørgsmål om at udvide den ugentlige hvile til at omfatte en del af lørdagen („week-end“), således som det kendes navnlig i England. Den danske regering fandt ikke dengang tilstrækkeligt grundlag til besvarelse af dette spørgsmål, da frihed lørdag eftermiddag i almindelighed ikke blev givet her i landet i 1921. De øvrige regeringers svar på arbejdsbureauets spørgsmål om week-end var ret varierende, svarende til det omfang, i hvilket den såkaldte engelske uge havde fundet anvendelse i pågældende land. Arbejdsbureauet nøjedes herefter med i sit udkast til konvention at foreslå en hviletid på mindst 24 timer og samtidigt forelægge en resolu-